

3.1.2. DĀRZEŅI, GARŠAUGI UN SALĀTI

Dārzenkopības nozares apskats par 2017. gadu

Dārzenkopības nozarē 2017. gads profesionālajiem dārzeņu audzētājiem paliks atmiņā ar ekstrēmiem laikapstākļiem. Ja pavasaris stādījumus negatīvi ietekmēja ar lielo aukstumu, tad vasara noslēdzās ar milzīgām lietavām. Ja parasti uzmanība tiek pievērsta tikai atsevišķiem audzēšanas aspektiem, tad šis gads parādīja, cik liela nozīme ir ūdens notecei, augsnes auglībai un tās apakšslāņa sablīvētībai, tehnoloģiskajām sliedēm un spējai operatīvi rīkoties ekstrēmos apstākļos.

Veģetācijas perioda sākums maijā un jūnijā bija nelabvēlīgs visām siltumu mīlošām dārzeņu kultūrām. Nelabvēlīgie augšanas apstākļi kavēja ražas veidošanos par vairākām nedēļām.

Siltais un lietainais augusts radīja lielus plūdus Austrumlatgalē. Septembrī tālākās lietavas jau radīja būtisku kaitējumu visas Latvijas dārzeņu audzētājiem. Tā rezultātā audzētāji bija spiesti daļu lauku novākt daļēji vai nenovākt nemaz. Nepiemērotie novākšanas apstākļi radīja ne tikai papildus slodzi tehnikai un cilvēku resursiem, bet pasliktināja novācamās ražas kvalitāti.

Uzglabājamiem dārzeņiem bija svarīgi veikt smidzinājumus ar fungicīdiem, kas bija garants tam, lai dārzeņu produkcija būtu uzglabājama. Lielākus resursus no audzētājiem prasīja ražas novešana līdz kondīcijai, lai tā spētu glabāties – žāvēšana, šķirošana. Mazākas ražas tika iegūtas sīpoliem, ķiplokiem, ķirbjaugiem, labas tās bija kāpostiem.

Lai arī dārzeņu platības un saimniecību skaits veido mazu daļu no Latvijā kopējā skaita, tomēr to devums nodrošinājumā ar svaigajiem dārzeņiem ir gana nozīmīgs. Lielākās platības joprojām aizņem kāposti, burkāni, bietes, sīpoli, ķirbji un gurķi. Pēdējos gados strauji palielinās ķiploku platības. Ne dārzeņu patēriņš, ne realizācijas cenas pēdējos gados nav būtiski mainījušies. Kāpostiem un burkāniem cena bija nedaudz lielāka nekā 2016. gadā, tomēr daļa dārzeņu netika pārdoti un tos nācās izmest. Sīpolu, biešu un tomātu cenas praktiski nemainījās.

Joprojām ir liels skaits dārzeņu saimniecību, kas nepiesakās Eiropas Savienības atbalstam. Tikai Vienoto platības maksājumu saņēma 1372 saimniecības. Aktivitātes “Vidi saudzējošo metožu pielietošana dārzkopībā” ietvaros atbalstu saņēma 1402 saimniecības, savukārt pasākuma “Bioloģiskā lauksaimniecība” ietvaros – 346 saimniecības.

Dārzeņu importa un eksporta bilance joprojām ir negatīva – ievests tiek lielāks daudzums dārzeņu nekā izvests. Tomēr, ja ievesto dārzeņu struktūra praktiski pa gadiem nav mainījusies, tad eksportēto dārzeņu struktūra un daudzumi pa gadiem ļoti mainās, kas liecina par to, ka nav pastāvīgu partneru ārzemēs. Tātad viss balstās un īstermiņa vienošanos pamata, kas nedod iespējas attīstīt kaut ko ilgtermiņā. Lielākā daļa dārzeņu tiek eksportēti uz Igauniju un Lietuvu. Populārākie izvestie dārzeņi ir tomāti, pākšu dārzeņi un salāti.

Joprojām ir atzītas tikai divas ražotājorganizācijas. Tām ir palielinājies gan saražoto tonnu skaits, gan produkcijas vērtība, gan arī biedru skaits. Turpinājās programma “Skolas auglis”, kur vienā pakevē tika apvienots piens, dārzeņi un augļi. Programmā tika iekļauti bērnudārza un 1.-9. klašu skolu audzēkņi, ar kopējo finansējuma apjomu 1 485 942 EUR.

Attīstības perspektīvas, ja vērtē no audzētāju viedokļa, netiek vērtētas kā pozitīvas, jo, izņemot samazināto PVN likmi 2018. gadā, pārējā nodokļu politika nav labvēlīga. Palielinājušās gan degvielas cenas (akcīzes nodokļa palielinājuma dēļ), gan arī elektroenerģijas cenas. Izdzīvošanas jautājums dārzeņu audzētājiem paliek atklāts arī nākamajā sezonā.

MĀRIS NARVILS,

LLKC Augkopības nodaļas
vecākais speciālists dārzkopībā